

Μακεδονικά

Τόμ. 4, Αρ. 1 (1960)

Χαριλάου Γεωργ. Τσέκου, ιατρού-παθολόγου,
Ιστορία του Ασβεστοχωρίου

Στίλπων Π. Κυριακίδης

doi: [10.12681/makedonika.776](https://doi.org/10.12681/makedonika.776)

Copyright © 2014, Στίλπων Π. Κυριακίδης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Κυριακίδης Σ. Π. (1960). Χαριλάου Γεωργ. Τσέκου, ιατρού-παθολόγου, Ιστορία του Ασβεστοχωρίου. *Μακεδονικά*, 4(1), 615–617. <https://doi.org/10.12681/makedonika.776>

751), τὸ ὁποῖον καὶ κλείει τὴν ὅλην ἱστορίαν. Εἰς αὐτὸ ἐξετάζεται πρῶτον αὐτὸς οὗτος ὁ Πορθητὴς ὡς ἄρχων καὶ ὡς ἄνθρωπος, ἔπειτα ἡ κατάστασις καὶ ἡ κοινωνία κατὰ τοὺς χρόνους του, αἱ τέχναι, τὰ γράμματα καὶ ἡ ἐπιστήμη καὶ τέλος αἱ σχέσεις αὐτοῦ πρὸς τὴν Δύσιν. Τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ συγγραφέως εἶναι ἀπὸ πάσης ἀπόψεως ἀξιανάγνωστα. Ὁ συγγραφεὺς δὲν ἀμφιβάλλει ὅτι ὁ Πορθητὴς ὑπῆρξε φίλος τῆς ποιήσεως, τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τέχνης, θέτει ὁμως φραγμὸν εἰς τὰς κρατούσας ῥωμαντικὰς ἰδέας περὶ αὐτοῦ, ὥς αὐτὸ τοῦτο Μαικήνα τῆς ἰταλικῆς τέχνης. Ἐπίσης ἀναγνωρίζει τὴν ἀνεξιθρησκείαν αὐτοῦ ἀπέναντι ὅλων τῶν κατακτηθέντων λαῶν, ἥτις δὲν ἐστερεῖτο πολιτικῆς σκοπιμότητος, διότι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐκαλλιεργεῖτο ἡ ὑφισταμένη μετὰ τούτων διαίρεσις, ἐν τούτοις τὸν νίζει πολὺ ὀρθῶς ὅτι ἡ δημιουργηθεῖσα κατάστασις ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὴν φυσικὴν ἐπιβίωσιν τῶν ἀτόμων, τὴν ὁποίαν ταῦτα ὤφειλον εἰς τὴν χάριν ἢ τὴν ἀδιαφορίαν τοῦ κατακτητοῦ. Ἕλληνες καὶ Βούλγαροι, Σέρβοι καὶ Βόσνιοι καὶ Ἀλβανοὶ ἔχον βίον ἄνευ ἱστορίας. Τὸ ἄνθος τῆς νεότητος αὐτῶν ἀπεσπᾶτο διὰ τοῦ παιδομαζώματος καὶ ὑπεχρεοῦτο νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ σουλτάνου, ὅπου συνεχωνεύετο τελείως μὲ τὴν ἄρχουσαν ξένην ἐθνότητα. Πᾶσα ἐπιστροφή εἰς τὸν πατρικὸν οἶκον ἦτο ἀπγορευμένη.

Τὸ ἔργον ἀπευθύνεται κυρίως εἰς τὸ εὐρύτερον ἀναγνωστικὸν κοινὸν τῶν φιλιστόρων καὶ ὄχι εἰς τοὺς εἰδικοὺς ἱστορικοὺς καὶ διὰ τοῦτο εἶναι ἀπηλλαγμένον σημειώσεων, παραπομπῶν καὶ παρακβάσεων, αἱ ὁποῖαι, ἐὰν ἐδημοσιεύοντο, θὰ ἐδιπλασίαζον τὸν ὄγκον αὐτοῦ. Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὴν μορφὴν ταύτην δὲν παύει νὰ εἶναι αὐστηρῶς ἐπιστημονικὸν καὶ κατὰ τὸ ἀνθρωπίνως δυνατόν ἐξηκριβωμένον.

Τὸ ἔργον ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον γερμανιστί, δευτέρα δ' ἔκδοσις αὐτοῦ, παρουσιάζουσα ἀρκετὰς βελτιώσεις, ἐγένετο εἰς τὴν γαλλικὴν, τρίτη εἶναι ἡ παρούσα εἰς τὴν ἰταλικήν. Ἡ μετάφρασις ὑπῆρξεν ἔργον τῆς Ene-lina Polaceo. Καὶ ἡ ἔκδοσις αὕτη παρουσιάζει περαιτέρω βελτιώσεις, εἶναι δὲ καὶ ἀπὸ ἀπόψεως ἐμφανίσεως ἀνάλογος πρὸς τὴν σπουδαιότητα τοῦ περιεχομένου. Ὁ ἐκδοτικὸς οἶκος δὲν ἐφείσθη δαπανῶν διὰ τὴν καλλιτεχνικὴν τοῦ βιβλίου ἐκτύπωσιν καὶ τὴν διακόσμησιν δι' ὠραιότατων πολυχρόμων καὶ μὴ πινάκων, ἀντιγράφων παλαιῶν εἰκόνων ἐκ χειρογράφων ἢ καὶ αὐτοτελῶν, πολλὰ τῶν ὁποίων εἶναι σύγχρονοι πρὸς τὸν Πορθητὴν.

ΣΤΙΑΠΩΝ Π. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

Χαριλάου Γεωργ. Τσέκου, Ιατροῦ - παθολόγου, 'Ιστορία τοῦ 'Ασβεστοχωρίου. Θεσσαλονίκη, 'Ιανουάριος 1957. 8ον μικρόν, σ. 207. Ἡ ἱστορία αὕτη τῆς γειτονικῆς πρὸς τὴν Θεσσαλονικὴν πόλιν τῆς 'Ασβεστοχωρίου εἶναι προῖον τῆς ἀγάπης τοῦ συγγραφέως πρὸς τὴν γενέτειραν. Οὗτος ἐφρόντισε μετ' ἀγάπης καὶ ἐπιμελείας νὰ συλλέξῃ πᾶν ὅ,τι

ἦτο δυνατόν νὰ ἔχη σχέσιν πρὸς τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν πνευματικὴν ζωὴν αὐτῆς. Τὸ βιβλίον διαίρεται εἰς δύο μέρη. Τὸ πρῶτον (σ. 17 - 148) ἀναφέρεται εἰς τὴν ἐξέλιξιν τοῦ Ἀσβεστοχωρίου ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ συνοικισμοῦ μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, τὸ δεύτερον (σ. 149 - 207) ἀφορᾷ εἰς τὰ σχολεῖα αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἰδρύσεώς του μέχρι σήμερον.

Ὡς πρὸς τὸ πρῶτον μέρος ὁ συγγραφεὺς, μὴ εὐρίσκων γραπτὰς πηγὰς, ἀναγκάζεται νὰ στηριχθῇ εἰς ἐπιτοπίους παραδόσεις. Ὡς γνωστὸν ἡ πολίχνη κεῖται ἐντὸς στενῆς διαβάσεως μεταξὺ δύο βουνοσειρῶν, διὰ τῆς ὁποίας διήρχετο διακλάδωσίς τις τῆς Ἑγνατίας ὁδοῦ, συντομεύουσα αὐτήν· τὴν διακλάδωσιν ἐχρησιμοποιοῦν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας αἱ ταχυδρομικαὶ ἁμαξαι. Τὸ μέρος ἐθεωρήθη κατάλληλον διὰ τὴν ἐγκατάστασιν φρουρᾶς ἐξ ἀρματολῶν, χάριν τῶν ὁποίων ὠκοδομήθησαν μικρὰ πυργοειδῆ φυλάκια, κοῦλες λεγόμεναι, μία τῶν ὁποίων ἔφερε τὸ ὄνομα κοῦλα τοῦ καπετάνιου. Οἱ ἀρματολοὶ οὗτοι, ὅπως συνήθως, ἦσαν Ἕλληνες, ἡ δὲ παράδοσις λέγει ὅτι οἱ παλαιότεροι προήρχοντο ἐκ Μάνης, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον βεβαίωται καὶ ἡ μέχρι σήμερον ὑπαρξὶς οἰκογενειῶν, φερουσῶν ἐπώνυμα μανιάτικα, οἷον *Μουρτζίνος*, *Μονιάτης* καὶ εἴ τι ἄλλο. Ἐκ τῶν ἀρματολῶν τούτων καὶ τῶν οἰκογενειῶν τῶν ἀπετελέσθη ὁ πρῶτος πυρὴν τοῦ συνοικισμοῦ, ὁ ὁποῖος ὠνομάσθη *Νιχώρι*, οὕτω δὲ ἀπεκάλουν τὸ χωρίον παλαιότερον καὶ οἱ Θεσσαλονικεῖς. Τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι μοναδικόν, διότι ὑπάρχει καὶ ἄλλο χωρίον παρὰ τὴν Θεσσαλονίκην, φέρον παρόμοιον ὄνομα, ἡ *Νιουχουροῦδα*. Τὸ ὄνομα Ἀσβεστοχώρι εἶναι μετάφρασις τοῦ τουρκικοῦ *Κιρέτς - κιοῦ*, διὰ τοῦ ὁποίου οἱ Τούρκοι ὠνόμασαν τὸ χωρίον βραδύτερον, ὅταν τοῦτο ἤρχισε τὴν παραγωγὴν ἀσβέστου. Ὁ συνοικισμὸς οὗτος κατὰ τὴν παράδοσιν συνεπλήχθη περὶ τὸ 1600. Ὅτι δὲ κατὰ τὸν ΙΖ' αἰῶνα ὑφίστατο ἤδη ὁ συνοικισμὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα *Κιρέτς - κιοῦ* βεβαιοῦται ἐκ τουρκικοῦ ἐγγράφου, χρονολογουμένου ἀπὸ τοῦ 1696. Ἡ παράδοσις περὶ ἀναπτύξεως τοῦ συνοικισμοῦ ἐξ ἐγκαταστάσεως ἀρματολῶν δὲν εἶναι ἀπίθανος. Ὁλιγώτερον πιθανὸν εἶναι ὅτι αὕτη ἐξ ἀρχῆς εἶχε σχέσιν πρὸς τὰς ταχυδρομικὰς ἁμαξας, οἱ ὁποῖαι εἶναι πολὺ ἀμφίβολον ἂν ἐλειτούργουν ἐν Τουρκίᾳ ἤδη κατὰ τὸ 1600.

Ὁ συνοικισμὸς φαίνεται ὅτι ἠῤῥήθη ταχέως διὰ τοῦ ἐποικισμοῦ διαφόρων οἰκογενειῶν ἐξ Ἀγράφων καὶ Θεσσαλίας, ὅπως ἀποδεικνύουν διάφορα οἰκογενειακὰ ὀνόματα, οἷον Κ α ρ α γ κ ο ύ ν η ς κ.τ.τ. Λόγῳ δὲ τῆς ἀσβεστοποιίας φαίνεται ὅτι ἐγκατεστάθησαν εἰς τὸ χωρίον καὶ ἀρκετοὶ Βουλγαρόφωνοι, οἱ ὁποῖοι καὶ μετέδωσαν εἰς τὸ χωρίον τὴν βουλγαρικὴν, ἡ ὁποία ὅμως λόγῳ τῆς συμβιώσεως μετὰ τῶν Ἑλλήνων προσέλαβε πολὺ ἁρμόζοντα κοινότατα ἑλληνικὰ στοιχεῖα. Ὁ συγγραφεὺς παραθέτει (σ. 29) πολλὰς τοιαύτας λέξεις, αἱ ὁποῖαι ἀποδεικνύουν ἀσφαλῶς τὸ δίγλωσσον τῶν κατοίκων.

Περαιτέρω ὁ συγγραφεὺς παρέχει ἀρκετὰ στοιχεῖα διὰ τὸν λαϊκὸν βίον, ὅπως διὰ τὸ ἔνδυμα, τὰ ἔθιμα τοῦ γάμου, τὰς ἑορτὰς καὶ τὰς πανηγύρεις, καὶ ἀρκετὰ σχετικὰ ἔσματα, τὰ ὁποῖα εἶναι ἐκ τῶν πανελληνίως γνωστῶν. Τὰ στοιχεῖα ταῦτα, μολοντί ἀνεπαρκῆ, προσδίδουν εἰς τὸ βιβλίον καὶ λαογραφικὸν χαρακτῆρα.

Ὁ συγγραφεὺς παρακολουθεῖ κατόπιν τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῶν κατοίκων, τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀσβεστοποιίας, τὰς ἀναγκαίας ἐνιαυσίας ἀποδημίας πρὸς ἐξεύρεσιν ἐργασίας εἰς ἄλλους τόπους, ἔπειτα τὰ τῆς κοινωνικῆς, ἐθνικῆς καὶ μορφωτικῆς δράσεως τῶν κατοίκων, παραθέτει δὲ καὶ ὀνόματα λογίων καὶ ἐπιστημόνων ἀπὸ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος μέχρι σήμερον. Ἐνδιαφέροντα εἶναι καὶ ὅσα λέγει περὶ τῶν ἐθνικῶν φρονιμάτων τῶν κατοίκων, οἱ ὅποιοι κακὴν κακῶς ἐξεδίωξαν τοὺς Βουλγάρους προπαγανδιστάς, ἔλαβον δὲ μέρος ὅχι μόνον εἰς τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1821. Τὰ περαιτέρω λεγόμενα περὶ διαφόρων μορφωτικῶν, φιланθρωπικῶν καὶ ἐπαγγελματικῶν συλλόγων καὶ ὁργανώσεων ἀποδεικνύουν ἔντονον κοινωνικὴν, πνευματικὴν καὶ οἰκονομικὴν ζωὴν.

Εἰς τὸ δεύτερον μέρος ἐξετάζονται τὰ τῶν σχολείων τῆς πολίχνης, ἀπαριθμοῦνται δὲ καὶ οἱ διάφοροι εὐεργεταί, οἱ ὅποιοι συνετέλεσαν εἰς τὴν ἰδρυσιν καὶ συντήρησιν αὐτῶν ἐπὶ Τουρκοκρατίας, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ οἱ ἐν Μασσαλίᾳ ἐμπορευόμενοι Λεωνίδας Ἀργέντης καὶ Στέφανος Ζαφειρόπουλος, ὧν τὰ ὀνόματα εἶναι κεχαραγμένα ἐπὶ πλακὸς ἀνωθεν τῆς θύρας τοῦ Ἀρρεναγωγείου.

Τὸ βιβλίον κοσμεῖται διὰ πολυαρίθμων εἰκόνων, ἰδίᾳ προσώπων, τὰ ὁποῖα ἐτίμησαν τὴν πολίχνην ἢ εὐηργέτησαν τὰ σχολεῖα αὐτῆς.

Ἐν γένει τὸ βιβλίον ἔχει γραφὴν μετὰ πολλῆς ἀγάπης καὶ παρέχει πολὺ καὶ ἐνδιαφέροντα στοιχεῖα διὰ τὴν ζωὴν τῆς πολίχνης κατὰ τὴν Τουρκοκρατίαν, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ χρησιμεύσουν ὡς τεκμήρια διὰ τὴν ζωὴν ἐν γένει τῶν ἑλληνικῶν κοινοτήτων κατὰ τὴν χρονικὴν ταύτην περίοδον. Ἡ διάταξις ὁμῶς τῆς ὕλης θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι καλυτέρα, ὥστε νὰ ἀποφευχθοῦν μερικαὶ ἐπαναλήψεις. Αἰσθητὴ εἶναι καὶ ἡ ἔλλειψις ἀφθονωτέρων λαογραφικῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα καλύτερον παντὸς ἄλλου χαρακτηρίζουν τὴν ζωὴν τῶν χωρίων. Πάντως τὸ βιβλίον εἶναι χρήσιμον, εὐχῆς δὲ ἔργον θὰ ἦτο ἐὰν ὁ συγγραφεὺς εὗρισκε μιμητὰς καὶ ἐξ ἄλλων μακεδονικῶν κοινοτήτων.

ΣΤΙΛΙΩΝ Π. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

Charles Diehl, Byzantium: Greatness and Decline. Translated from the French by Naomi Walford. With Introduction and Bibliography by Peter Charanis Prof. of History, Rutgers, The State University General Editor, The Rutgers Byzantine Series. Rut-